
A compliance fogalmáról és szerepéről a gazdasági életben

Jacsó Judit*

---

1. Bevezető gondolatok

Amíg a külföldi szakirodalomban számos cikk, tanulmány és monográfia tette az elmúlt években vizsgálata tárgyává a compliance különböző területeit, addig hazánkban e fogalom jelentése – néhány területét leszámítva – még nem tudott átmenni a köztudatba. A compliance tevékenységnek csak egyes területei (így pl. a bankszektorban betöltött szerepe, a pénzmosság compliance, pénzügyi, vállalati compliance) kerültek az érdeklődés középpontjába. A hazai tudomány azonban adós maradt a compliance-re vonatkozó ismeretek rendszerezésével, illetve az alapfogalmak tisztázásával. Hazánkban az elmúlt évek pozitív fejleménye ezen a téren, hogy a compliance szakmai szervezeteként 2017-ben létrehozták a *Magyar Vállalati Compliance Társaságot*, amely egyik célkitűzéseként határozta meg a compliance tudatosság növelését, az ezzel kapcsolatos ismeretek terjesztését a vállalati környezetben, szakemberek közösségeiben.¹ Németországban a Giesseni Egyetemen külön *kutatóközpontot* hoztak létre a szervezeti bűnözés megelőzése érdekében bevezetett intézkedések tudományos igényű kutatására.²

Mit is értünk compliance alatt? E tanulmány első részében e fogalom jelentéstartalmát, egyes területeit, majd a compliance tevékenység gazdasági életben betöltött szerepét vizsgáljuk. Végül pedig arra a kérdésre keressük a választ, hogy miért lehet megfelelő eszköz a mediáció a compliance tevékenység gyakorlás során felmerülő konfliktusok kezelésére.

2. A compliance fogalmi meghatározása

Az angol terminológiából származó „compliance” kifejezés *egyezőséget, megfelelést* jelent. E fogalom az *orvostudomány területén* vált honossá, amely a

---

* Habilitált egyetemi docens, Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Bűnügyi Tudományok Intézete, Büntetőjogi és Kriminológiai Intézeti Tanszék

¹ Lásd: <https://www.compliancetarsasag.hu/> (2018.09.11.).

² Center for Criminal Compliance <https://www.uni-giessen.de/fbz/fb01/professuren-forschung/professuren/rotsch/ccc> (2018.09.11.)

páciens orvostól kapott és a gyógyulását elősegítő utasításainak megfelelő magatartást, valamint a felírt gyógyszer szedésére vonatkozó előírások betartását jelentette, legfőképp azon betegségi típusoknál, ahol a gyógyuláshoz a *beteg együttműködése* elengedhetetlenül szükséges.³ Ezzel párhuzamosan vált a compliance a *pénzügyi szervezetek és vállalkozások világában* is használatossá, az 1980-as évektől kezdődően. Ennek jegyében a szervezetek egy vállalaton belüli rendszer felállítására vállalkoztak, amely garantálja azt, hogy minden alkalmazott betartja az alapvető jogszabályi működési feltételeket.⁴

A compliance fogalma azonban ma már *tágabb jelentéstartalommal* bír. A külföldi szakirodalomban több meghatározása is született, melyek más-más megközelítésből határozzák meg e fogalom ismérveit. Leszögezhetjük, hogy a compliance kifejezés használata a gazdasági jogi gyakorlatban, később pedig a gazdasági büntetőjogban is egyre inkább használatos fogalommá vált. Németországban különös figyelmet szentelnek e témának, számos tanulmány, cikk, szakkönyv foglalkozik a *criminal compliance* (büntetőjogi compliance) egyes kérdéseivel.⁵

E kifejezés a „*corporate governance*” fogalmához hasonlóan az angolszász jogi terminológiából került átvételre a gazdasági jogba. Nem jelent mást, mint „követést”, „megegyezőséget”, „meghatározott parancsok betartását” – határozza meg lényegre törően a fogalom lényegét *Georg Gösswein*. Véleménye szerint a compliance nem jelent mást, mint azt, hogy a vállalatok és annak szervezeti egységei a *joggal összhangban működnek*.⁶

Balogh Monika a vállalatok működésére vonatkozó általános értelemben az alábbi meghatározását adja a compliance-nek: „a vonatkozó összes (jogi és egyéb) szabálynak, elvárásnak való megfelelést, azok szerinti működést jelenti, azzal, hogy ez elsősorban nem a vállalt belső folyamatait – termék- vagy szolgáltatás-előállítási módját -, hanem mindezen tevékenységek mikéntjének a külső világra gyakorolt

³ Lásd bővebben a fogalomról Egészségtudományi Fogalomtár: <https://fogalomtar.aek.hu/index.php/Compliance> (2018.12.14.); Rotsch, Thomas: *Criminal Compliance, Zeitschrift für die internationale Strafrechtsdogmatik (a továbbiakban: ZIS)*, 2010/10, 614. o.; Prof. Dr. Amelung, Volker Eric: *Compliance, Gabler Wirtschaftslexikon* <https://wirtschaftslexikon.gabler.de/definition/compliance-27721> (2018.09.09.); Dr. Molnár Márk Péter – Dankó Dávid: *A beteg-együttműködés a terápiás siker záloga* – III. rész, *Orvostovábbképző Szemle*, 2010/4, http://medicalonline.hu/gyogyitas/cikk/a_beteg_egyuttmukodes_a_terapias_siker_zaloga___iii_resz (2018.08.09.)

⁴ Csonka Attila: *Mi is az a compliance management?* <http://solvergroup.hu/sajtoszoba/mi-is-az-a-compliance-management> (2018.12.12.)

⁵ Bock, Dennis: *Criminal Compliance*, 2. kiadás, Nomos Verlag, 2013; Bock, Dennis: *Strafrechtlich gebotene Unternehmensaufsicht (Criminal Compliance) als Absenkung des Schadenserwartungswerts aus unternehmensbezogenen Straftaten, Onlinezeitschrift für Höchstgerichtliche Rechtssprechung zum Strafrecht, (HRRS)* 2010/7-8, 316-328. o.; Dannecker, Gerhard – Leitner, Roman (Hrsg.): *Handbuch der Geldwäsche-Compliance für die rechts- und steuerberatenden Berufe*, Lind Verlag, Wien, 2010; Rotsch, Thomas (Hrsg.): *Wissenschaftliche und praktische Aspekte der nationalen und internationalen Compliance-Diskussion*, 2. Kiadás, Nomos Verlag, 2013; Rotsch, Thomas (Hrsg.): *Criminal Compliance, Handbuch*, Nomos Verlag, Baden-Baden, 2015; Rotsch, Thomas: *Criminal Compliance, ZIS* 2010/10, 614-617. o.

⁶ Gösswein, Georg: *Mediation als Weg aus dem Compliance-Dilemma, Die Mediation* c. lap 2017/2. számában található írás magyar nyelvű fordítása: *A mediáció mint a compliance dilemmából kivezető út* (ford.: Csemáné Váradi Erika – Jacsó Judit), *AKV Európai Szemle*, 2017/1, 122-127. o.

hatásait tekinti vizsgálata tárgyának. Azaz azt, hogy a vállalat hogyan illeszkedik be a közvetlen, valamint tágabb értelemben vett környezetébe.⁷ Ma már a vállalati compliance tevékenységet meghatározott szabályok és struktúra szerint végzik. E tevékenység eredményességét mérik is, ez utóbbi folyamatot jelöli a „*compliance audit*” fogalom.⁸

Forrás: CSONKA Attila: Mi is az a compliance management?

<http://solvergroup.hu/sajtoszoba/mi-is-az-a-compliance-management> (12.12.2018)

Dennis Bock megfogalmazása szerint „*compliance*” legáltalánosabb értelemben - szervezeti megközelítésből - a *jogkövető magatartás tanúsítását*, a jogszabályi előírásoknak, belső szabályoknak, illetve egyéb követendő ajánlásoknak megfelelő magatartás elérését *szolgáló intézkedések gyűjtőfogalma*.⁹ A Bock által használt szűkebb fogalom alapján a *compliance* azon felügyeleti intézkedések gyűjtőfogalma, amelyek annak biztosítására szolgálnak, hogy a vállalaton belüli valamennyi munkavállaló jogkövető magatartást tanúsítson. A *criminal compliance* ebben az értelemben a vállalati vezetők arra irányuló kötelezettsége, hogy a vállalaton belül megakadályozzák a munkavállalók által elkövetett bűncselekményeket.¹⁰

⁷ Balogh Monika: *A munkaügyi compliance audit*, Wolters Kluwer, Budapest, 2015, 15. o.

⁸ Balogh: *i.m.* 15. o.

⁹ Bock, Dennis: Strafrechtliche Aspekte der Compliance-Diskussion – § 130 OWiG als zentrale Norm der Criminal Compliance, *ZIS* 2009/2, 293. o. Németországban az ún. „Siemens” korrupciós botrány kapcsán élénkült fel az érdeklődés e téma iránt.

¹⁰ Bock: *i.m.* 2010, 316. o. Ezt a kötelezettséget Németországban a Szabálysértési törvény (Ordnungswidrigkeitengesetz) 130. §-a szabályozza, amely igen jelentős, egy millió eurós pénzbírságot helyez kilátásba a vezető tisztségviselőkre nézve akkor, ha a felügyeleti intézkedések szándékos vagy gondatlan elmulasztották, amellyel megakadályozhatták vagy lényegesen megnehezítették volna a büntetéssel vagy pénzbírsággal fenyegetett kötelességszegést. Hazánkban a költségvetési csalás és a korrupció tekintetében található hasonló szabályozás a Büntető törvénykönyvben (a költségvetési csaláshoz kapcsolódó felügyeleti vagy ellenőrzési kötelezettség elmulasztása (Btk. 397. §); az aktív hivatali vesztegetéshez kapcsolódó felügyeleti vagy ellenőrzési kötelezettség megsértése (Btk. 293. § (4)-(5) bek.). Lásd részletesen e témáról: Molnár: *i.m.* 2018. 44-35. o.

Molnár Erzsébet szerint „a compliance általános jogi értelemben az érvényes és hatályos jognak megfelelően, azzal összhangban való cselekvést jelenti”.¹¹ Röviden meghatározva a compliance tehát a jogkövető magatartás tanúsítását jelöli. A *criminal compliance* e megközelítés szerint olyan magatartást jelöl, amely nem ütközik büntetőjogi tényállásba.¹²

A *compliance tevékenység* tehát a megfelelőség biztosítására, azaz jogi, illetve etikai normák betartására irányul a szervezeten belül. Ennek elmaradása esetén fennáll a *compliance kockázat* kialakulása, illetve növekedése. Így a *compliance kockázat* is meghatározást igénylő alapfogalom. A Magyar Bankszövetség¹³ a bankszektorra vonatkozóan kockázatoknak alapvetően négy területét nevesítette. Ez a felosztás véleményem szerint a compliance tevékenységre általánosságban is alkalmazható. Ezek az alábbiak:

- a) jogi kockázatok,
- b) felügyeleti vagy egyéb hatósági szankciók kockázata,
- c) pénzügyi veszteség, és
- d) hírnévrontás kockázata.

Compliance kockázatok			
jogi	felügyeleti/hatósági szankciók	pénzügyi	hírnévrontás

A compliance egyik fontos területe az ún. *vállalati compliance*, amely a gazdálkodó szervezetek szabályszerű működését szolgáló „belső” intézkedések jelölésére használatos¹⁴. Fontos hangsúlyozni, hogy nem pusztán a vállalat jogkövetését jelöli azonban e fogalom, hanem ettől sokkal komplexebb értelemben használatos, hiszen felöleli a jogszabályi előírásoknak megfelelő tevékenységvégeztés elősegítését szolgáló valamennyi belső intézkedést is.

A compliance fogalmát megközelíthetjük *szervezeti oldalról* is, amely a gyakorlatban egyet jelent *compliance szervezeti egység* felállításával, amelynek a

¹¹ Molnár Erzsébet: *A gazdálkodó szervezet vezető tisztségviselőjének speciális büntetőjogi felelőssége*, Doktori (PhD) értekezés, Szegedi Egyetem, Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, Szeged, 2018, 20. o., 37. lábjegyzet.

¹² Bock: i.m. 2010, 316. o.

¹³ Magyar Bankszövetség: Best Practice Kódex, 4. o.

¹⁴ Hazánkban a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletének 6/2013. (III.11.) sz. Ajánlása a pénzügyi szervezetek/csoportok vonatkozásában a belső kontroll biztosítása érdekében megfelelést biztosító funkcióra vonatkozó szabályokat meghatároz (A Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete elnökének 6/2013. (III. 11.) számú ajánlása a belső védelmi vonalak kialakításáról és működtetéséről, a pénzügyi szervezetek irányítási és kontroll funkcióiról). Lásd még az Útmutató a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete Felügyeleti Tanácsának a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 3/2008. (XI.20.) számú ajánlásához, továbbá a Magyar Nemzeti Bank 6/2014. (XII. 17.) számú ajánlása a belső védelmi vonalak kialakításáról és működtetéséről, a pénzügyi szervezetek irányítási és kontroll funkcióiról. <https://www.mnb.hu/letoltes/belso-vedelmi-vonalas-ajanlas-megjelentetesre-1-1.pdf> (2018.09.02.).

feladata a compliance veszélyek elhárítása. A compliance feladatok megvalósítására a nagyvállalatokon belül külön szervezet kerül felállítására.¹⁵

Összefoglalva - a *Rotsch* által használt csoportosítás alapján - a compliance-nek három értelmezését különböztethetjük meg:

- A compliance *legáltalánosabb megközelítés* szerint a vállalkozások hatályos jognak megfelelő működését jelenti, amely azokra a területekre jellemző, ahol a komplex és bonyolult szabályozás miatt a jogkövető magatartás tanúsításához szükséges a „szakértők” általi megelőző intézkedések alkalmazása.
- A compliance alatt *szervezeti értelemben* a jogi személyek és egyéb szervezetek azon *szervezeti egységét* értjük, amelynek a *feladata a vonatkozó jogszabályi előírások betartása, illetve betartatása*.
- A harmadik jelentéstartalma a *compliance tevékenységekre* vonatkozik, amely alá azon intézkedések összessége tartozik, amelyet a vállalat vezetőinek és munkatársainak kell a jogszerű működés érdekében megvalósítaniuk.¹⁶

3. A compliance fogalmának megjelenése a hazai jogunkban

Hazánkban is megfigyelhető az a tendencia, hogy – jogharmonizációs kötelezettségünknek is eleget téve – a *megfelelés biztosításának szervezeti követelményét* immár jogszabályi előírások is meghatározzák. Az alábbiakban erre vonatkozó két példát szeretnénk említeni:

A *Hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló törvény* (Hpt.)¹⁷ 2017. évi módosítása¹⁸ vezette be a jogszabályoknak történő megfelelésért felelős *szervezeti egységek* felállítására vonatkozó jogszabályi kötelezettséget 2018. január 1. napjától (Hpt. 153/A. §). Ennek megfelelően a hitelintézeteknek a pénzügyi és befektetési szolgáltatási, illetve kiegészítő szolgáltatási tevékenységével kapcsolatos feladatokat ellátó szervezeti egységétől *független szervezeti egységet* kell kialakítaniuk és működtetniük. A módosítás indoklásában a jogalkotó meghatározza, hogy mi a *compliance funkció* alapvető célja: „*elősegítse a hitelintézet jogszabályokban, illetve belső szabályzatokban meghatározott kötelezettségeinek teljesítését, feladata továbbá a szabályok betartásának ellenőrzése, az eltérések feltárása, azok jelentése, javaslattétel a feltárt hiányosságok kijavítására, a döntéshozatalhoz szükséges pénzügyi és egyéb információk biztosítása, valamint a hitelintézet és ügyfelei eszközeinek és a tulajdonosok érdekeinek védelme.*” Rámutat továbbá arra is, hogy „*a hitelintézetek*

¹⁵ Rotsch, Thomas: 4. Compliance, in: Achenbach, Hans/Ransiek, Andreas: *Handbuch Wirtschaftsstrafrecht*, 3. Kiadás, C.F. Müller, Heidelberg, 2012, 47. o.

¹⁶ Rotsch Thomas: Criminal Compliance – Begriff, Entwicklung und theoretische Grundlegung, in: Rotsch, Thomas (Hrsg.): *Criminal Compliance, Handbuch*, Nomos Verlag, Baden-Baden, 2015, 37-41. o.

¹⁷ 2013. évi CCXXXVII. törvény a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról

¹⁸ 2017. évi LXIX. törvény a pénzügyi piacok működését és a pénzügyi eszközök kereskedését szabályozó törvények jogharmonizációs célú módosításáról.

esetében a compliance fontos szerepet játszik a bank belső kontrolljainak, kockázatkezelésének és az irányítási feladatainak folyamatos fenntartásában, illetve minősítésében, amely egyben a felügyeletet ellátó hatóság alapérdeke is. A szabályozás jelenleg a különböző pénzügyi felügyeleti hatóságok, szakmai szövetségek iránymutatásainak való megfelelést jelenti. A szabályozó környezet nemzetenként, országonként is jelentős különbségeket mutat, de az uniós országok többségében legalább minimum ajánlásként megjelenik egy független egységként működő compliance szervezet kialakításának vagy megfelelőségi biztos/vezető kijelölésének szükségessége. A környező országok szabályozásában a „Core Compliance”, mint önálló, független funkció kialakítása jellemzően nem kötelező erejű előírás; Magyarországhoz hasonlóan leginkább a pénzmosás megelőzésére vonatkozó szabályok, illetve a MiFID 2 kapcsán jelenik meg a jogi szabályozásban.¹⁹

A törvény a compliance funkció tartalmát is meghatározza. Az irányítási jogkörrel rendelkező vezető testület által a feladat- és hatáskörébe utalt területeken:

- biztosítani kell, hogy a hitelintézet mindenkor *megfeleljen a tevékenységére és működésére vonatkozó jogszabályokban foglaltaknak* és a *szabályzatok összhangban* legyenek a jogszabályi rendelkezésekkel;
- azon intézkedések és eljárások megfelelő érvényesülésének folyamatos *nyomon követése és rendszeres ellenőrzése*, amelyek célja, hogy a hitelintézet e törvényben és az e törvény felhatalmazása alapján kiadott jogszabályban foglaltaknak történő *megfelelésben tapasztalható esetleges hiányosságait feltárják*;
- a megfelelésbeli hiányosságok feltárása érdekében tett *intézkedések folyamatos nyomon követése és rendszeres ellenőrzése*;
- a *hitelintézet irányítási jogkörrel rendelkező vezető testületének, és alkalmazottainak segítése* annak érdekében, hogy a hitelintézet teljesítse a tevékenységére és működésére vonatkozó jogszabályokban foglalt kötelezettségeit.²⁰

A jogszabályoknak történő megfelelésért felelős szervezeti egység a kötelezettségek teljesítéséről évente legalább egyszer jelentést készít az irányítási és a felügyeleti jogkörrel rendelkező vezető testület részére. A hitelintézet a jogszabályoknak történő megfelelésért felelős szervezeti egység vezetőjének személyét bejelenti a Felügyeletnek, azaz a Magyar Nemzeti Banknak.²¹ „A törvény miniszteri indokolása is hangsúlyozza, hogy a megfelelőségi (compliance) funkció a

¹⁹ A pénzügyi piacok működését és a pénzügyi eszközök kereskedését szabályozó törvények jogharmonizációs célú módosításáról szóló 2017. évi LXIX. törvény 169. §-ához fűzött Indokolása.

²⁰ Hpt. 153/A. § (2) bek.: „Amennyiben a jogszabályoknak történő megfelelésért felelős szervezeti egység kialakítása a hitelintézet számára a tevékenységének természete, mérete és összetettsége figyelembevételével aránytalan terhet jelentene, és a hitelintézet hitelt érdemlően igazolni tudja, hogy mindez nem befolyásolja hátrányosan a megfelelési feladatok ellátását, a hitelintézetnek elegendő egy, a jogszabályoknak történő megfelelésért felelős személyt kineveznie. Ebben az esetben a jogszabályoknak történő megfelelésért felelős személy tekintetében a jogszabályoknak történő megfelelésért felelős szervezeti egységre előírt rendelkezéseket kell alkalmazni.”

²¹ Hpt. 153/A. (3) – (5) bek.

hitelintézetek belső védelmi vonalai közül az egyik legfontosabb, célja a kockázat minimalizálása, a biztonság és a pénzügyi rendszerbe vetett bizalom biztosítása. Magyarországon a pénzügyi közvetítőrendszer felügyeletét ellátó Magyar Nemzeti Bank jogszabályi kötelezés hiányában is, valamennyi pénzügyi szervezet esetében elvárja megfelelési biztos(ok) alkalmazását, illetőleg önálló compliance szervezeti egység kialakítását, azonban ezen elvárás kikényszeríthetőségéhez - a Bszt.-hez és a Bit.-hez hasonlóan - szükséges egy jogszabályban foglalt (Hpt.), kötelező érvényű norma megléte is. Ennek jelentőségét erősítheti a jelenleg hazánkban fennálló, a pénzügyi intézményekkel szembeni bizalmatlanság (brókerbotrány, devizahitelek stb.), továbbá a pénzügyi intézmények működésében rejlő kockázatok folyamatos nyomon követésének, kezelésének jogszabályi kötelezése, a megfelelés felügyezésének jogszabályban történő biztosítása.²²

Hasonló szabályozást találunk a befektetési vállalkozásokról és az árutőzsdei szolgáltatókról, valamint az általuk végezhető tevékenységek szabályairól szóló 2007. évi CXXXVIII. törvény (Bszt.) rendelkezései között is. A Bszt. 21. §-a a jogszabályoknak és szabályzatoknak történő megfelelésért, valamint az ügyféleszközök védelméért való felelősség cím alatt előírja, hogy a befektetési vállalkozás biztosítja a Bizottság (EU) 2017/565 felhatalmazáson alapuló rendelete 22. cikkében foglaltaknak megfelelő eljárást a jogszabályoknak és szabályzatoknak történő megfelelés tekintetében.

A jogalkotó keretjellegű szabályozással utal egy uniós normájára, amely szervezeti követelményként szabályozza a megfelelést (compliance).²³ A 22. cikk alapján a befektetési vállalkozás megfelelő politikát és eljárásokat alakít ki, vezet be és tart fenn annak érdekében, hogy észlelje a 2014/65/EU irányelv szerinti kötelezettségei nemteljesítésének kockázatát és a kapcsolódó kockázatokat, továbbá megfelelő intézkedéseket és eljárásokat alkalmaz annak érdekében, hogy minimalizálja e kockázatokat, és lehetővé tegye az illetékes hatóságok számára az említett irányelv szerinti hatásköreik eredményes gyakorlását. A Bszt. 22. cikk (2) bekezdése szerint „a befektetési vállalkozás megfelelő szakértelemmel és hatáskörrel rendelkező munkatársat nevez ki az ügyfelek pénzügyi eszközeinek és pénzeszközeinek védelmével kapcsolatos kötelezettségek befektetési vállalkozás általi teljesítésének biztosítására. A befektetési vállalkozás döntésétől függően ezt a feladatkört a kinevezett személy kizárólagos feladatként vagy más feladatkörrel együtt látja el.”

²² A pénzügyi piacok működését és a pénzügyi eszközök kereskedését szabályozó törvények jogharmonizációs célú módosításáról szóló 2017. évi LXIX. törvény 169. §-ához fűzött Indokolása.

²³ Meg kell jegyeznünk, hogy sajnálatos módon a magyar fordítás – a német szöveggel ellentétben – nem tartalmazza a compliance kifejezésre utalást.

4. A compliance tevékenység szerepe a gazdasági életben

A *compliance*, a „nemzetközi pénzügyi és vállalati kultúrában az egyik legdinamikusabban fejlődő funkciók egyike, amelynek érvényesüléséhez a vállalati felső vezetés elkötelezettsége megkérdőjelezhetetlenül szükséges”²⁴ A Magyar Bankszövetség Compliance Munkacsoportja által 2017-ben elfogadott Compliance Best Practice Kódex megfogalmazása rávilágít a compliance vállalati kultúrában betöltött szerepére.

Megállapíthatjuk, hogy mára a *compliance a vállalati kultúra része* lett, úgy mint a vállalat értékrendje, kommunikációja, erőforrásokkal való gazdálkodása stb. *Balogh Monika* szerint a compliance tevékenységnek a társadalmi együttélést szabályozó elemekhez (így például a jog, erkölcs, szokások) hasonlóan a vállalati kultúrát formáló képessége és hatása van.²⁵ A *compliance management* mint tevékenység a vállalatok életében egyre fontosabb szerepet tölt be, melynek célja az, hogy egy adott vállalkozás működése megfeleljen a vonatkozó soft law és hard law szabályoknak.

Geors Gösswein tanulmányában rámutat arra, hogy az elmúlt években a gazdasági tevékenységre vonatkozó jogszabályi keretek jelentős változáson mentek keresztül, mindez igaz nemzeti és nemzetközi szinten is. Azok köre jelentősen kibővült, az irányadó szabályok mára a csaknem valamennyi szegmensét áthatják. Így példaként gondolhatunk a versenyjogi, az adó- és vámjogi szabályokra, a környezetvédelmi előírásokra, a számviteli szabályokra, valamint az elmúlt években a GDPR²⁶ kötelezettségekre. A szabályozási környezet mellett a gazdasági és társadalmi környezet is gyorsan változik, melyhez egy adott vállalkozásnak igazodni kell. E folyamat azonban számos kockázattal is jár a vállalkozások életében. A szabályok megszegése súlyos következménnyel is járhat a gazdasági élet szereplői számára, akár a vállalat megszüntetését is jelentheti. A compliance felfogható egyfajta „új útnak”, amellyel elérhetővé válik a felelősségre vonás elkerülése, vagy legalábbis ennek a kockázatnak a csökkentése.²⁷ Fontos azt is hangsúlyozni, hogy a jogi és nem jogi szabályok szervezeti szinten történő betartásához mind a vállalat vezetőinek, mind pedig a munkavállalóinak a hozzájárulása is szükséges.²⁸ Mindamelllett, hogy a compliance-nek mindig „felülről”, azaz vezetői szinten, kell indulnia.²⁹ Ezzel kapcsolatosan került a bankok

²⁴ Magyar Bankszövetség Compliance Munkacsoport: A compliance (megfelelés biztosítási) funkció működtetésének legjobb gyakorlata (Best Practice Kódex), Budapest, 2017. (a továbbiakban: Magyar Bankszövetség: Best Practice Kódex) http://www.bankszovetseg.hu/Content/alapdokumentumok/6_melleklet_Compliance_Best_Practice_Kodex_HUN.pdf (2018.09.09.)

²⁵ Balogh: *i.m.* 47. o.

²⁶ General Data Protection Regulation (Általános Adatvédelmi Rendelet)

²⁷ Gösswein: *AKV Európai Szemle*, 2017/1, 122. o.

²⁸ Balogh: *i.m.* 48. o.; Rotsch: *i.m.* 2012, 47. o.

²⁹ „Responsibilities of the board of directors for compliance” Basel Committee on Banking Supervision Compliance and the compliance function in banks April 2005 (<https://www.bis.org/publ/bcbs113.pdf> (2018.10.14.))

vonatkozásában megfogalmazásra az ún. „*compliance function principles*”, amely azt jelenti, hogy a megfelelési funkciónak függetlennek kell lennie.³⁰

A compliance egyik fontos velejárója, hogy a vállalaton belüli alapvető jogkövető hozzáállás hatására a szabályszegések elkövetésének valószínűsége csökkenni fog, amely az erőforrásokra is jótékony hatással lesz. Így a felelősségre vonással járó esetek elkerülhetővé válhatnak. A compliance ténylegesen is versenyelőnyt fog jelenteni, melynek jelentős gazdasági hatása is lehet.³¹

5. Compliance és mediáció

A vállalaton belül a compliance intézkedések betartása során konfliktushelyezetek alakulhatnak ki a szervezeten belül, a menedzsment és a különböző szervezeti egységes, valamint a vezetők és a munkavállalók között is, amely csökkentheti azok eredményességét és hatékonyságát.³²

Georg Gösswein a jelentkező konfliktus feloldásának egyik hatékony eszközeként tekinti a mediációs technikák alkalmazására.³³ A vállalaton belüli, compliance tevékenység gyakorlásával összefüggő konfliktusokra gyűjtőfogalomként az ún. „*compliance dilemma*” kifejezést használja, melyet az alábbiak szerint foglal össze. A vállalat munkatársai számára kötelező szabályok betartása az adott vállalat működése szempontjából meghatározó jelentőségű. Ugyanakkor azonban előfordulhat az is, hogy pénzügyi szempontok miatt érdeke fűződhet a vállalatnak ahhoz, hogy ezen szabályokat figyelmen kívül hagyja. A vállalati vezetésnek sokszor választania kell a flexibilis megoldás alkalmazása és az előírások szigorú betartása között, amelynek eredményeként gyakran a vállalatért felelős szervezeti egységek „konfliktushelyzetbe” kerülhetnek. Ezt nevezi Gösswein compliance dilemmának, amely tehát egy kettős kimenetű döntési helyzetet foglal magába. Gösswein kerüli a „konfliktus” szó használatát, mert a felek tudatosan nem fogják felvállalni annak meglétét.

A mediáció – jellegéből adódóan – ideális eszköz lehet a compliance dilemma feloldására, hiszen hozzájárulhat a felek közötti megállapodáshoz, a vita hosszú távú és békés rendezéséhez. A mediációs eljárás során felszínre hozott megoldások mind a vezetőség, mind a szervezeti egységek számára értékkel bírhatnak. Ezen keresztül a közös megoldás keresésén van a hangsúly, amely hozzájárulhat az összetartozás-érzés fokozásához is.³⁴

³⁰ Basel Committee on Banking Supervision Compliance and the compliance function in banks April 2005 (<https://www.bis.org/publ/bcbs113.pdf> (2018.10.14.))

³¹ Gösswein, Georg: A vállalatok vezetői, mint az erőforrásokat kímélő compliance menedzsment rendszer meghatározó elemei (ford.: Jacsó Judit), *AKV Európai Szemle* 2018/1, 85-87. o.

³² Balogh: *i.m.* 45. o.

³³ Gösswein: *AKV Európai Szemle*, 2017/1, 125-126. o.

³⁴ Lásd bővebben: Gösswein *AKV Európai Szemle* 2018/1, 86-87. o.

6. Záró gondolatok

A különböző szervezetek compliance működése, azaz a jogszabályoknak, belső szabályzatoknak, etikai elvárásoknak megfelelő működése és ezek szervezeten belüli biztosítása egyre aktuálisabb téma az Európai Unión belül, így hazánkban is, annak jelentősége egyre inkább nőni fog, ezért szükséges a téma napirenden tartása és a felmerülő kérdésekről szakmai diskurzus folytatása. Egyre nagyobb igény mutatkozik arra hazánkban is, hogy a nagyvállalatoknál, illetve az azoknak beszállító kkv szektorban dolgozó compliance tevékenységet végző munkavállalók, e tevékenységgel megbízott jogászok is e szakma gyakorlásához szükséges ismeretanyagot megszerezhessék.³⁵

---

³⁵ A Magyar Fejlesztési Bank által 10 európai országban végzett kutatása alapján megállapítható, hogy csak a fejlett országok piacainak van helyi minőségi compliance képzési intézménye. http://apkf.eu/files/compliance/2_NZs.pdf (2019.02.12.)